

Ieder mens heeft recht op de vrije keuze van werk

Samen, c'est Ensemble en néerlandais. Une rubrique pour parler du social dans la langue de Vondel. Nous publions cette fois une carte blanche qui conteste le service communautaire que la ministre flamande de l'Emploi veut imposer aux chômeurs.

Ides Nicaise Hoogleraar (KU Leuven),

verbonden aan het HIVA, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving

De Vlaamse regering legt wel een erg controversieel pakje onder de kerstboom : de verplichte gemeenschapsdienst voor langdurig werklozen. Het zou weliswaar een 'milde' versie worden : geen massaal programma voor de tienduizenden langdurig werklozen uit het Vlaamse Gewest, maar wel (mogelijk) verplichte 'stages' voor personen die een integratietraject hebben bij de VDAB. Ze werken maximaal 2 dagen per week en krijgen een supplement van 1,30 euro per uur op hun uitkering. De stage zou hun arbeidscompetenties en sociale vaardigheden moeten verhogen, zo klinkt het. De verplichte gemeenschapsdienst is al in meerdere landen (Nederland, Verenigd Koninkrijk, VS ...) op grotere schaal ingevoerd. Die ervaringen zijn uitgesproken negatief. Het *Britse Community Work Programme* werd heel rigoureus geëvalueerd, met een experimentgroep en een controlegroep. Na enkele jaren bleek het nettoverschil in werkgelegenheidskans tussen beide groepen minder dan 1 procent te bedragen. Maar tegelijk vernietigde dat programma reguliere arbeidsplaatsen, omdat de betrokkenen ook tewerkgesteld werden in commerciële bedrijven en dus 'normale' banen verdrongen. De Britse regering haalde zich ook rechtszaken op de hals wegens het toepassen van dwangarbeid, en daarbovenop een collectieve boycot door vakbonden en ngo's. Verplichte tewerkstelling stigmatiseert: een werkgever ziet werkzoekenden in dit statuut (zelfs al willen ze werken) niet graag komen. En als de overheid druk uitoefent op bemiddelingsdiensten om 'cijfers te halen', gaan die op den duur de werklozen dwingen om zinloze of onaangepaste taken uit te

voeren, wat de betrokkenen psychologisch ondermijnt.

Nep-arbeid

De vorige federale regering legde de verplichte gemeenschapsdienst ook op tafel. Het idee stuitte toen al op veel protest en werd uiteindelijk van tafel geveegd door de Raad van State. Het voorstel van minister van Werk Hilde Crevits (CD&V) is dus een afgezwakte versie, maar toch zitten er nog addertjes onder het gras. Langdurig werklozen, van wie geweten is dat hun uitkering beneden de armoedegrens ligt, krijgen een 'bijverdienste' aangeboden van maximaal 83 euro per maand, waarmee ze zeker niet

Het antwoord is : zeker. In opdracht van Actiris, de Brusselse arbeidsbemiddelingsdienst, publiceerden wij een haalbaarheidsstudie van 'zones zonder langdurige werkloosheid'. De ambitie is dezelfde als bij de verplichte gemeenschapsdienst, maar de ethische fundering is veel gezonder, gebaseerd op vier pijlers. Eén : elke persoon heeft recht op arbeid en op de vrije keuze van werk. Twee : iedereen is inzetbaar, ook al zijn sommige mensen door omstandigheden weinig productief. Er moet dus werk op maat gecreëerd worden en het tekort aan productiviteit moet worden gesubsidieerd. Drie : er is ruim voldoende werk voor iedereen – ook al worden niet alle behoeften gedekt door de vrije markt. Denk maar aan de circulaire economie, duurzame voeding, buurtdiensten, mobiliteit, kinderopvang, onderwijs ... Allemaal diensten met een grote maatschappelijke meerwaarde buiten de vrije markt. En vier : in een rijke samenleving ontbreekt het

Er is ruim voldoende werk voor iedereen, ook al worden niet alle behoeften gedekt door de vrije markt

niet aan middelen om die werkgelegenheid te financieren. Een slim werkgelegenheidsbeleid valt zeker duurder uit dan de verplichte gemeenschapsdienst, maar volgens onze schattingen kan het erg rendabel zijn. Voor de gemeenschap kan het een nettowinst opleveren vanaf dag één. Voor de overheid duurt dat wat langer (3 tot 4 jaar), maar op de lange termijn is de winst voor de openbare financiën zelfs groter dan die voor de doelgroep. Na 5 tot 10 jaar kunnen 'buurten zonder langdurige werkloosheid' tot drie keer meer opbrengen dan ze kosten. Het werkgelegenheidsbeleid moet niet alleen berusten op gezond verstand, maar ook op een gezonde ethische basis en economisch inzicht. □

Winst op de lange termijn

Zijn er betere maatregelen denkbaar ?